

В. В. МАВРІН

аспірант

Класичний приватний університет

**ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ
ІДЕЙ ПЕДАГОГІКИ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ
В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
РІЗНИХ ТИПІВ**

У статті проаналізовано інноваційну практику навчально-виховної роботи загальноосвітніх закладів, засновану на ідеях педагогіки життєтворчості – інноваційної освітньої концепції, що передбачає становлення кожного учня як суб'єкта свого життя, здатного та готового до його успішного проектування. Розкрито особливості впровадження ідей педагогіки життєтворчості в різнотипних навчальних закладах: загальноосвітніх, спеціалізованих і санаторних. Показано, що варіативність моделей школи життєтворчості дає змогу використовувати потенціал цієї освітньої концепції при роботі з різними категоріями учнів, зокрема з обдарованими й тими, які мають особливі потреби.

Ключові слова: педагогіка життєтворчості, загальноосвітні навчальні заклади, життєва компетентність, життєве проектування, модель компетентного учня, школа життєтворчості.

Одним із пріоритетних напрямів реформування українського суспільства на шляху євроінтеграції є вдосконалення загальної середньої освіти, яка за багатьма параметрами не відповідає вимогам часу: перспективам інноваційного розвитку країни, суспільним запитам на компетентного випускника, пріоритетам демократизації й гуманізації загальноосвітньої практики. Ці та інші проблеми спонукали Міністерство освіти і науки України до розробки курсу реформ, покликаних побудувати “європейське суспільство – суспільство освіченого загалу, високої культури і рівних можливостей” (Л. Гриневич) [4, с. 3]. У Концепції нової української школи – офіційному документі, що пропонує системне бачення цього реформаторського курсу, – констатовано, що українські загальноосвітні навчальні заклади не готують особистість до успішної самореалізації в житті, адже учні отримують у школі здебільшого сукупність знань. Вони спроможні лише відтворювати фрагменти несистематизованих знань, проте часто не вміють застосовувати їх для вирішення життєвих проблем [4, с. 4].

Успішність реформування освіти, як і будь-якої іншої царини суспільства, залежить від здатності фахівців переосмислити акумульований інноваційний досвід, розглянути можливості використання апробованих зразків технолого-методичного забезпечення для вирішення нових завдань, актуалізувати всі наявні освітні ресурси для реалізації розробленого курсу змін. Враховуючи стратегічні пріоритети нової української школи, професійний педагогічний дискурс доцільно спрямувати на аналіз досвіду впровадження в різнотипних загальноосвітніх навчальних закладах інновацій-

них освітніх концепцій і підходів, ефективність яких доведена на практиці та свідчить про можливості їх подальшого використання в оновленому форматі навчально-виховного процесу. Однією з таких освітніх концепцій є педагогіка життєтворчості, головною ідеєю якої є становлення учня як суб'єкта свого життя, здатного та готового до його проектування. В центрі педагогіки життєтворчості – проблеми розробки та реалізації особистістю власного життєвого проекту, досягнення життєвого успіху, компетентного реагування на різноманітні життєві виклики.

Інноваційний потенціал концепції педагогіки життєтворчості підтверджується результатами численних науково-педагогічних експериментів на базі навчальних закладів України. Так, тільки на Дніпропетровщині, за даними ректора Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти М. Романенка, в 2010 р. ідеї життєтворчості системно впроваджували 26 експериментальних навчальних закладів [11, с. 3]. Як зазначає Л. Сохань, концепція життєтворчості набуває практичного втілення в педагогічній практиці, передусім в організації навчально-виховного процесу в школах нового типу України, формуючи нову стратегію освіти, за якої педагогічний процес розглядають як життєтворчий процес, в умовах якого учень творить своє життя й самого себе як особистість, опановує мистецтво свідомого й творчого життєздійснення [10, с. 50].

Незважаючи на значну кількість наукових публікацій з описом результатів експериментальної перевірки ідей педагогіки життєтворчості, недостатньо дослідженою залишається специфіка їх реалізації в загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.

Мета статті – аналіз практичного досвіду впровадження ідей педагогіки життєтворчості в загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.

Хоча педагогіка життєтворчості як освітня концепція має чітко визначений спектр основних ідей, їх реалізація може мати суттєві відмінності залежно від типу навчального закладу. Першочергової уваги дослідників заслуговує досвід упровадження ідей педагогіки життєтворчості в загальноосвітніх школах, які представляють основний тип навчального закладу в Україні. Так, О. Жгут і Л. Маслова [3] розкривають досвід виховної роботи на засадах педагогіки життєтворчості в умовах ЗОШ № 288 м. Київ. Концепція виховної системи школи спирається на низку принципів положень: сприйняття кожної особистості як потенційного творця свого життя; організація виховного процесу в школі, виходячи, передусім, із потреб особистості, її здібностей, інтересів; усвідомлення того, що творчу особистість може виховати тільки творчий учитель; розуміння того, що творча особистість виховується, розвивається у творчій атмосфері, яку створює шкільний спосіб життя.

Ключову роль у виховній системі закладу відіграє шкільне самоврядування – дитячо-юнацька організація “Погляд”. Під керівництвом ради самоврядування в системі дитячо-юнацької організації діють міністерства: освіти (керівництво роботою гуртків, наукових товариств, підготовка та

проведення конкурсів, предметних вечорів, організація Малої академії наук), інформації (проведення соціологічних досліджень, створення банку інформації, діяльність прес-клубу), культури та відпочинку (організація дозвілля на перервах, творчих свят, екскурсій), внутрішніх справ (організація та контроль чергування, проведення загальношкільних лінійок, виконання Правил для учнів, організація правового виховання), охорони здоров'я та спорту (організація спортивних секцій, змагань, валеологічних акцій), праці (проведення трудових акцій, організація виставок народних ремесел, гуртків технічного профілю, профорієнтаційної роботи) [3, с. 110–111].

У зміст навчально-виховного процесу ЗОШ № 128 м. Дніпро введено спецкурси “Вчимося жити” для учнів середніх класів і “Проектуємо своє життя” для старшокласників. На заняттях учні вчать програмувати життя, правильно розподіляти свій час, оволодівати навичками самоуправління й самореалізації [12, с. 128]. Для розвитку в учнів готовності та здатності вирішувати реальні життєві проблеми в процесі соціокультурної взаємодії в школі запроваджено спецкурс “Толерантність” для 10-х класів [12, с. 131].

І. Куріченко висвітлює досвід підвищення ефективності роботи загальноосвітньої школи на засадах педагогіки життєтворчості (на прикладі ЗОШ № 27 м. Кривий Ріг). Автор розглядає систему педагогічного супроводу життєвого проектування особистості. Типовий життєвий проект, розроблений колективом закладу, включає такі розділи: “Я-концепція”, “Смислиттєві цінності”, “Пріоритети”, “Достоїнства та недоліки”, “Обери свою долю” (вибір моделі життя), “Погляд у майбутнє” (проектування значущих подій у різних сферах життя: вибір професії, трудового шляху, створення сім'ї, громадянська активність і виконання соціальних ролей), “Робота душі” (пріоритети самопроектування, програма саморозвитку й самовиховання, оволодіння методами рефлексії, діалогу із самим собою), “Виклик життя” (врахування життєвих ситуацій, власних можливостей, подолання життєвих негараздів), “Альтернатива” (альтернативні варіанти життєвого проекту в разі змін обставин життя), “Реалізовані сподівання” (панорама життя на підсумковому етапі: професійне, громадське, особисте, сімейне життя) [6, с. 94].

Перспективним є досвід упорядкування змісту виховної роботи на засадах педагогіки життєтворчості, набутий колективом ЗОШ № 297 м. Київ. В основу виховної системи школи покладено модульний підхід: протягом навчального року реалізують шість виховних модулів, послідовність яких забезпечує цілісність процесів самовиховання, самоорганізації й самореалізації особистості як суб'єкта життєтворчості. Перший модуль – “Мій взірць ідеалу” – реалізується впродовж вересня й допомагає учню усвідомити свої особистісні пріоритети та смисл власного життя. Завершальним компонентом цього модуля є самопроектування – створення учнем свого морального ідеалу, який є ціннісно-смісловим стрижнем самовиховання особистості. Другий модуль – “Пізнай себе сам” – розрахований на жовтень і передбачає опанування учнями методик самодіагностики фізичного, психічного, інтелектуального та соціального розвитку, визначення

своїх реальних можливостей і усвідомлення необхідності подальшого самовдосконалення. Результати самопізнавальної активності особистості використовують упродовж листопада й грудня при роботі за третім модулем – “Моя програма самовиховання”. Для успішної реалізації складеної програми передбачено навчання школярів методам і прийомам самовиховання: самопримушування, самоподолання, самонавіювання, самообілізація, самомотивування тощо.

Для того, щоб самовиховання було органічно пов’язане з усіма іншими аспектами життєтворчої активності учнів, у січні реалізують модуль “Мій спосіб життя”, який допомагає учням навчитися раціоналізувати своє життя, створити найоптимальніший для себе режим праці та відпочинку, виробити ошадливе ставлення до часу в процесі опанування основ тайм-менеджменту. Оскільки найголовнішою передумовою успішності самовиховання є здатність і готовність особистості до вольових зусиль і раціонального розподілу своєї енергії, п’ятий модуль – “Тренуємо себе” – присвячений розвитку здатності до самомотивації, самоорганізації й саморегуляції. Школярі вчаться узгоджувати між собою завдання вчорашнього та завтрашнього дня, близьку, середню й віддалену перспективу, долати на шляху до Я-ідеального перешкоди, стреси та ситуації мотиваційної кризи. Шостий модуль – “Самоконтроль” – завершальний у роботі особистості над собою. На основі самозвітування учень оцінює результати реалізації програми самовиховання, аналізує свої досягнення, фіксує завдання на майбутнє [1, с. 158–159].

Розглянуті модулі виховної роботи можна вважати прикладом успішного вирішення ключової проблеми педагогіки життєтворчості – розвитку суб’єктності особистості, її здатності та готовності через оптимальні самозміни підвищувати якість своєї життєтворчості, керуючись ідеєю, що людина – це творець і проектувальник власного життя. Важливим є те, що система педагогічного супроводу самовиховання особистості в умовах ЗОШ № 297 дає змогу послідовно реалізувати всі етапи самовиховання: самопроектування, самопізнання, розробки програми самовиховання, саморегуляції процесу реалізації програми самовиховання. Як результат, кожен учень рухається від створеного Я-ідеального до власного акме, яке є реальним здобутком самовиховної активності особистості.

Л. Грінь розкриває нововведення в ЗОШ № 35 м. Дніпро. Традиційна педагогічна методика поступилася місцем проектним технологіям, наповнилася змістом педагогіки життєтворчості. Викладання спецкурсу “Основи життєтворчості” для учнів середніх і старших класів дало змогу створити умови для розвитку їх суб’єктної активності. Розвиток професійної готовності педагогів до розбудови школи життєтворчості забезпечено через реалізацію циклу педагогічних рад, тематика яких охоплює ключові аспекти життєтворчості учнів: “Проблема саморозвитку особистості в контексті педагогіки життєтворчості”, “Завдання профілізації старшої школи в системі педагогіки життєтворчості”, “Соціально-психологічні проблеми розвитку особистості школярів в умовах школи життєтворчості” тощо [2, с. 522].

Цінною та перспективною моделлю школи життєтворчості є такий тип загальноосвітнього навчального закладу, як спеціалізована школа, в якій профілізація навчання здійснюється не як самоціль, а в контексті побудови учнем власного життя. Л. Лук'янець розкриває систему роботи такого закладу – навчально-виховного комплексу № 36 “Спеціалізована середня загальноосвітня школа техніко-економічного профілю – дошкільний навчальний заклад” м. Дніпро. Поглиблена техніко-економічна підготовка учнів розглядається педагогічним колективом як ефективний засіб формування покоління людей, які мислять і діють по-інноваційному, здатні до побудови власної траєкторії життя, аналізу та вирішення життєвих проблем [8, с. 231].

Модель компетентного учня закладу інтегрує такі аспекти життєтворчого потенціалу особистості, як постановка власних життєвих цілей і вибір способів їх досягнення; орієнтація на вирішення конкретних проблем, які стоять перед суспільством, людиною; усвідомлення в собі потенціалу творця й проектувальника власного життя; формування ключових життєвих компетентностей та вміння використовувати знання як інструмент вирішення життєвих проблем; сповідування загальнолюдських і національних цінностей, активна соціальна й громадянська позиція; вихід на індивідуальну життєву траєкторію розвитку та саморозвитку особистості [8, с. 244].

Для реалізації зазначених пріоритетів створено систему безперервного економічного навчання та виховання учнів у середовищі школи життєтворчості, яка охоплює всі класи школи. В 1–4 класах змістом економічної освіти є стимулювання пізнавального інтересу учнів до економічних знань, засвоєння елементарних відомостей про ресурси, потреби та можливості їх забезпечення, гроші, бюджет сім'ї й держави. Цей зміст навчання реалізується через викладання спецкурсів “Уроки творчості з елементами економіки”, “Азбука права”, “Культура життєвого самовизначення”. Змістом навчання у 5–7 класах є формування в учнів системи знань про те, що економіка – основа життя людського суспільства, ознайомлення з економікою на міжпредметній інтеграційній основі в процесі вивчення основ наук за допомогою спецкурсів “Ази економіки”, “Економічні ігри”, “Культура життєвого самовизначення” та роботи клубу “Юний економіст”. У 8–9 класах розширюється економічний світогляд учнів, формуються знання, вміння й навички для прийняття економічних рішень. Цьому сприяє впровадження спецкурсів “Основи економічних знань”, “Основи бізнесу та бізнеспроекування”, “Культура життєвого самовизначення” та робота клубу “Формула успіху”. Змістом економічної освіти в старших класах є розвиток цілісного розуміння економіки та економічної культури в процесі викладання спецкурсів “Основи економічної теорії”, “Міжнародна економіка”, “Основи менеджменту і маркетингу”, “Основи бізнесу та бізнеспроекування”, “Бізнес і право”, “Культура життєвого самовизначення”, підготовки учнями творчих робіт на конкурси-захисти до МАН, захисту бізнес-проектів, економічних дебатів, роботи клубу “Формула успіху”, економічної гри “Біржа” [8, с. 238–239].

Цінним змістовим нововведенням, яке сприяє реалізації життєтворчого принципу суб'єктності, є Кодекс школярів "Допоможи собі сам", що діє в спеціалізованій школі № 197 м. Київ. Здатність до самодопомоги, саморозвитку, самовиховання і самореалізації розглядається в Кодексі як необхідна передумова для самостійного творення власної долі. Кодекс включає 17 правил, заснованих на ідеях педагогіки життєтворчості, наприклад: пізнай себе й ті умови, що тебе оточують, зроби правильний вибір своїх цілей і змісту життя; вчись самостійно мислити, тренуй пам'ять, задавай собі більше запитань "чому?"; плідно використовуй вільний час; навчись і вмій дружити, адже життя без друзів неможливе; повір у себе – і досягнеш своїх вершин [7, с. 68].

Для системи загальної середньої освіти України особливої важливості набуває розвиток життєтворчого потенціалу дітей з особливими потребами, які внаслідок об'єктивних проблем зі здоров'ям часто зневірюються у своїй здатності бути суб'єктом життя, досягати життєвого успіху, вдосконалюватися в найближчій і віддаленій часовій перспективі. У зв'язку з цим особливої уваги фахівців вимагає вивчення зразків успішної роботи навчальних закладів для цієї категорії дітей на засадах педагогіки життєтворчості.

В. Нечипоренко [9] розкриває досвід системної реалізації концепції педагогіки життєтворчості на базі загальноосвітньої санаторної школи-інтернату I–III ступенів, що є структурним підрозділом закладу освіти реабілітаційного спрямування – Хортицького національного навчально-реабілітаційного багатoproфільного центру (з 2015 р. – Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія). Ідеї педагогіки життєтворчості надихнули колектив закладу на розробку нової філософії освіти як процесу створення збагаченого освітнього простору для набуття дитиною здатності до вільного, свідомого життєвого самовизначення, опанування потенційно можливими ресурсами успішного подолання власних проблем. Системне реформування освітньо-реабілітаційної системи закладу на засадах педагогіки життєтворчості здійснювалося протягом двадцятирічної експериментальної діяльності, результатом якої є створення Школи життєтворчості – закладу, що втілює пріоритети освіти XXI ст. [9, с. 295].

Автор зазначає, що загальноосвітню школу можна без перебільшень назвати визначальним етапом життєтворчого становлення дитини, оскільки саме на етапі навчання в ній формується життєва позиція та ціннісні орієнтири особистості, закріплюється її індивідуальна модель взаємин з іншими людьми, кристалізується її життєвий проект. Навчально-виховний процес у загальноосвітній санаторній школі-інтернаті набув нової якості через упровадження системи педагогічних моделей, кожна з яких відображає один із ключових аспектів педагогіки життєтворчості в дії, а саме:

– набуття учнями на уроках не лише традиційних ЗУНів, а й ключових життєвих компетенцій (модель освітньої системи з реабілітаційним компонентом);

- розвиток аксіологічного потенціалу особистості для інтенсифікації її компетентнісного зростання (модель виховного простору);
- набуття дитиною особистісних ресурсів через проблемне насичення найближчого оточення (модель актуального простору життєтворчості особистості);
- соціальна та життєва практика учнів у процесі колективної та індивідуальної життєтворчості (модель практико-зорієнтованої життєтворчості вихованців);
- розвиток у кожної дитини здатності та готовності до досягнення життєвого успіху (модель досягнення вихованцями життєвого успіху) [9, с. 307].

А. Косовський аналізує можливості підвищення ефективності роботи санаторної школи-інтернату завдяки її інноваційному розвитку як школи життєзнавства. Автор констатує: “Сумною традицією для багатьох сучасних шкіл стає факт, що їхні випускники значно краще розуміються у математиці та фізиці, ніж у спілкуванні та вирішенні міжособистісних конфліктів, вміють визначати відстані, площі, об’єми й обґрунтовувати складні теореми, але не знають, як оптимально визначити власні життєві завдання та раціонально обґрунтувати шляхи та засоби їх реалізації” [5, с. 543]. Оскільки проблема недостатньої підготовки випускників до реального життя особливо гостро постає перед школами-інтернатами, А. Косовський пропонує вдосконалювати їх роботу на основі моделі школи життєзнавства, впровадженої на базі Володарської загальноосвітньої санаторної школи-інтернату I–III ступенів (Київська обл.).

Автор визначає життєзнавство як інтеграцію ключових елементів соціального досвіду навколо змістовного стрижня – проблеми побудови людиною свого життя, пізнання якого є необхідною передумовою її успішної життєтворчості. Структура життєзнавства включає пізнання закономірностей і принципів розгортання життя в контексті становлення індивідуальності, самовизначення та самоздійснення людини, розробки індивідуально-особистісного життєвого проекту, а також життєві знання з різних наукових галузей, необхідні для успішної життєдіяльності особистості [5, с. 543].

Автор зауважує, що життєзнавство не може бути повністю формалізовано, оскільки визначається життєвими цілями та проблемами особистості. З огляду на це вивчати життєзнавство як окремий предмет – спосіб можливий, але не оптимальний. Значно ефективнішим шляхом є наповнення життєзнавчим змістом будь-якого навчального предмета (математики, фізики тощо) завдяки:

1. Зв’язку знань з життєвими цінностями, цілями, завданнями особистості, інтегруванню освітніх результатів у її життєвий проект.
2. Розширенню життєвого простору, життєвої перспективи особистості шляхом отримання нею життєво важливої інформації, здобуття життєвого досвіду.
3. Сприянню розвитку та саморозвитку особистості в процесі розробки та реалізації нею життєвого проекту [5, с. 544].

Висновки. Інноваційна практика навчально-виховної роботи, заснована на ідеях педагогіки життєтворчості, успішно розвивається в багатьох загальноосвітніх навчальних закладах України, набуваючи певної специфіки залежно від типу закладу. У загальноосвітніх школах організують учнівське самоврядування, кожен учасник якого має змогу відчувати себе суб'єктом колективної життєтворчості; впроваджують спецкурси “Вчимося жити”, “Проектуємо своє життя”, “Основи життєтворчості”, “Толерантність”; діє система педагогічного супроводу життєвого проектування особистості; реалізується модульний підхід до здійснення виховної роботи на засадах педагогіки життєтворчості; використовують проектні технології, які розвивають в учнів здатність до антиципування майбутнього та перспективного саморозвитку; проведення педагогічних рад спрямовується на підготовку освітян до практичної діяльності на засадах педагогіки життєтворчості.

У спеціалізованих школах для обдарованих учнів профілізація навчання здійснюється не як самоціль, а в контексті свідомої побудови учнем власного життя; модель компетентного учня передбачає вихід особистості на індивідуальну життєву траєкторію розвитку й саморозвитку; впроваджені спецкурси не тільки мають певну профільну спрямованість, а й передбачають розвиток в учнів культури життєвого самовизначення.

У санаторних школах для дітей з особливими потребами забезпечується: набуття учнями на уроках не лише традиційних ЗУНів, а й ключових життєвих компетенцій; розвиток аксіологічного потенціалу особистості для інтенсифікації її компетентнісного зростання; набуття дитиною особистісних ресурсів через проблемне насичення найближчого оточення; організація соціальної та життєвої практики учнів у процесі колективної та індивідуальної життєтворчості; розвиток у кожної дитини здатності та готовності до досягнення життєвого успіху; життєзнавча спрямованість освітнього процесу.

Здійснений аналіз свідчить про те, що ідеї педагогіки життєтворчості можуть успішно впроваджуватися в загальноосвітніх навчальних закладах різних типів, сприяючи становленню учнів як суб'єктів свого життя, здатних і готових до його проектування. Варіативність моделей школи життєтворчості дає змогу використовувати потенціал цієї освітньої концепції при роботі з різними категоріями учнів, зокрема з обдарованими й тими, які мають особливі потреби.

Список використаної літератури

1. Голота Н. С. Творча молодь – наше майбутнє / Н. С. Голота // Виховання життєтворчості: моделі виховних систем: практико-зорієнтований збірник / за ред. І. Г. Єрмакова. – Харків: Основа, 2006. – С. 156–163.

2. Грінь Л. М. Школа життєтворчості в умовах педагогічного експерименту / Л. М. Грінь // Українська наукова школа психології і педагогіки життєтворчості: досягнення та орієнтири для XXI століття: ювілейний науково-методичний збірник / за ред. Л. В. Сохань та ін. – Запоріжжя: Вид-во КЗ “ХННРБЦ” ЗОР, 2013. – С. 520–523.

3. Жгут О. А. Школа життєвої компетентності / О. А. Жгут, Л. А. Маслова // Виховання життєтворчості: моделі виховних систем: практико-зорієнтований збірник / за ред. І. Г. Єрмакова. – Харків: Основа, 2006. – С. 108–113.

4. Концепція нової української школи [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – 2016. – 34 с. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/uasch2016/konczepczya.html>.
5. Косовський А. І. Вчити для життя / А. І. Косовський // Українська наукова школа психології і педагогіки життєтворчості: досягнення та орієнтири для XXI століття : ювілейний науково-методичний збірник / за ред. Л. В. Сохань та ін. – Запоріжжя : Вид-во КЗ “ХННРБЦ” ЗОР, 2013. – С. 542–547.
6. Куріченко І. А. На шляху до школи життєтворчості / І. А. Куріченко // Феномен інноваційної школи: життєтворчі пріоритети : практико-зорієнтований посібник / ред. рада: М. І. Романенко та ін. – Дніпропетровськ : Інновація, 2010. – С. 91–98.
7. Куца С. В. Прагнути до гармонії і краси / С. В. Куца, В. В. Заболотна // Виховання життєтворчості: моделі виховних систем : практико-зорієнтований збірник / за ред. І. Г. Єрмакова. – Харків : Основа, 2006. – С. 59–81.
8. Лук'янець Л. П. Розвиток школи в контексті педагогіки життєтворчості особистості / Л. П. Лук'янець // Феномен інноваційної школи: життєтворчі пріоритети : практико-зорієнтований посібник / ред. рада: М. І. Романенко та ін. – Дніпропетровськ : Інновація, 2010. – С. 231–248.
9. Нечипоренко В. В. Хортицький національний навчально-реабілітаційний багатопрофільний центр як Школа життєтворчості / В. В. Нечипоренко // Українська наукова школа психології і педагогіки життєтворчості: досягнення та орієнтири для XXI століття : ювілейний науково-методичний збірник / за ред. Л. В. Сохань та ін. – Запоріжжя : Вид-во КЗ “ХННРБЦ” ЗОР, 2013. – С. 295–307.
10. Сохань Л. В. Проблемы и перспективы психологии индивидуальной жизни личности / Л. В. Сохань // Українська наукова школа психології і педагогіки життєтворчості: досягнення та орієнтири для XXI століття : ювілейний науково-методичний збірник / за ред. Л. В. Сохань та ін. – Запоріжжя : Вид-во КЗ “ХННРБЦ” ЗОР, 2013. – С. 47–50.
11. Феномен інноваційної школи: життєтворчі пріоритети : практико-зорієнтований посібник / ред. рада: М. І. Романенко та ін. – Дніпропетровськ : Інновація, 2010. – 463 с.
12. Филипенко Н. П. Створення системи компетентнісно спрямованої освіти на засадах педагогіки життєтворчості / Н. П. Филипенко // Феномен інноваційної школи: життєтворчі пріоритети : практико-зорієнтований посібник / ред. рада: М. І. Романенко та ін. – Дніпропетровськ: Інновація, 2010. – С. 126–133.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2017.

Маврин В. В. Практический опыт внедрения идей педагогики жизнетворчества в общеобразовательных учебных заведениях различных типов

В статье проанализирована инновационная практика учебно-воспитательной работы общеобразовательных заведений, основанная на идеях педагогики жизнетворчества – инновационной образовательной концепции, предусматривающей становление каждого ученика как субъекта своей жизни, способного и готового к ее успешному проектированию. Раскрыты особенности внедрения идей педагогики жизнетворчества в разнотипных учебных заведениях: общеобразовательных, специализированных и санаторных. Показано, что вариативность моделей школы жизнетворчества позволяет использовать потенциал этой образовательной концепции при работе с различными категориями учащихся, в частности с одаренными и имеющими особые потребности.

Ключевые слова: педагогика жизнетворчества, общеобразовательные учебные заведения, жизненная компетентность, жизненное проектирование, модель компетентного ученика, школа жизнетворчества.

Mavrin V. Practical Experience of Implementation of Life-Creation Pedagogy Ideas in General Secondary Institutions of Various Types

The article analyzes the innovative practice of teaching and upbringing work at the educational institutions based on the ideas of life-creation pedagogy which is an innovative educational concept the main purpose of which is becoming a pupil as a subject of his own life and being able to design and implement successfully his own creative life.

There were defined special features of introducing the ideas of life-creation pedagogy into the general educational institutions of various types: general secondary schools, specialized schools and sanatorium schools. In general secondary schools the pupils' self-government is being organized, each member of which is the subject of collective life; the special courses "Learning to live", "Basics of life-creation", etc. are being introduced; the system of pedagogical support of person's designing creative life is being operated; the modular approach to realization of upbringing work based on the life-creation pedagogy is being implemented; the project technologies are being used; the pedagogical council is directed to the preparation of teachers for practical work on the principles of life-creation pedagogy.

It is revealed that at specialized schools for gifted children subject oriented education is not an end in itself, but is the part of a conscious construction of pupil's own life; the model of competent pupil involves the person's ability to construct an individual life-path of self-development; the special courses not only have a certain profile direction, but also provide for the development of pupils' culture of self-determination.

The sanatorium schools for children with disabilities provide the acquisition by pupils not only the traditional knowledge and skills, but also the key life competencies; the development of person's axiological potential for the intensification of its competency growth; the child's acquisition of personal resources through the problem filling of the school space; the development of each child's ability and willingness to achieve success in life.

It is proved that the variation of life-creation school models allows to use the potential of this educational concept at work with different categories of pupils, including gifted children and those who have special needs.

Key words: *life-creation pedagogy, general secondary institutions, life competence, person's designing creative life, model of competent pupil, life-creation school.*